Ч. 161 (13.109). Львів, неділя 24. липня 1932. Pocztowa opłata uiszczona ryczałtem. Рік LIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло" Львів. — Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. — Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 4·00 зол., Чвертьрічно 12·00 „, Піврічно 24·00 „, Річно 48·00 „. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. — В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. — ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Хрестний шлях української мови.

Початки українізації на У.С.Р.Р. — Наукова праця над словниками і правописом. — Наслідки процесу Спілки Визволення України для мовознавства. — Переслідування „мови інтелігентської контрреволюції" і творення „мови індустріяльного пролетаріяту". — Поворот до хахлаччини.

Є така казка про чорнокнижника, що нібито зумів викликати могутнього духа, але викликаний цей дух визволився з-під влади чорнокнижника, і не тільки відмовився зникнути на його домагання, але погубив і самого чорнокнижника. І завжди пригадується ця казка, коли йде мова про так звану українізацію на Радянській Україні.

Українське національне життя розвивалось таки і за рр. 1920—1922, але розвиток цей був так мовити, хатній, домодільний, навіть трохи підземельний: більшовицька влада ставилась до нього неприхильно, хоч офіціяльно і не вороже. Але, як відомо, починаючи з 1923 року офіціяльно проголошено „курс на українізацію" всього громадсько-державного життя на Радянській Україні і протягом усього пізнішого часу цього курсу формально не відкликано.

Багато було в ньому викривлень, збочень, ріжних так званих „ухилів", але не треба забувати одного: українці всетаки мали змогу працювати над розвитком свого культурно-національного життя, і в цьому у перших часах їм не тільки не перешкоджали, але навпаки цією роботою опікувалися та її оберігали.

Очевидно українські свідомі кола поставили собі за завдання не тільки ширити поміж своїми покищо національно неосвідомленими земляками рідну культуру, в першу чергу мову, але й на наукових засадах удосконалювати свою культуру, українську мову. І знову за офіціяльною, а іноді навіть і поза офіціяльною підтримкою представників влади, особливо українців з походження (нпр. колишніх „боротьбистів") ці наукові досліди української культури та зокрема мови, приймали великі щораз краще організовані розміри. Багато ріжних термінольогічних комісій, бюр при ріжних наукових установах, навіть профспілках, що повстали цілком стихійно, — обєднано, зорганізовано, їхню працю скоординовано. І ось при Академії Наук, де вже вели жваву і відповідальну роботу над цілою низкою першорядних, справді академічних словників живої мови, історичного, правничого тощо — повстав також окремий Інститут Української Наукової Мови.

А з 23 липня 1925 року створено при Народньому Комісаріяті Освіти Державну Комісію для впорядкування українського правопису. Ця комісія, де працювали такі визначні сили, як академіки і професори Кримський, Тимченко, Синявський, Йогансен, Курилова, Гладкий, Дубровський, Холодний, Туркало, Ганцов, Голоскевич, Страшкевич, Шарко та багато інших, зробила велике діло, впорядкувавши та вдосконаливши на наукових підставах українську мову й українську фразеольогію та поклавши бодай підстави під спільний літературний правопис. Ця комісія боролась теж із засмічуванням рідної мови чужими словами, чужинецькими зворотами і складнею. Що торкається правопису, то — очевидно — він далеко не досконалий, особливо після змін, заведених у ньому нефільольогами та з російсько-політичних мотивів (це стара історія); багато дечого не можна з нього прийняти й багато дечого безумовно буде змінене тоді, коли за спільним столом засядуть і західно-українські фільольоги (яких у вересні 1928 року у Києві і Харкові не було), а всеж і цієї праці не можна легковажити й „гуртом" осуджувати. Це був важливий момент у процесі українізації, чи радше дерусифікації, який ішов вперед серед міського і сільського населення на Радянській Україні.

Але одночасно, освідомлюючи національно українську людність, ця українізація зясовувала їй її ріжницю з іншими національностями, зокрема з російською, все більше поглиблювала цю ріжницю у мові, у культурі, у світогляді. І цей стихійний зріст національної свідомости, свідомости, що „я перш за все українець" і що „все українське мені більше зрозуміле, миліше, дорожче, ближче, ніж все інше", почав звертати увагу на себе більшовицької влади і викликувати у ній занепокоєння. Це занепокоєння перейшло в отверту тривогу, коли почалися гострі і неочікувані „прориви" на національно-культурному фронті, всі ці Волобуївщини, Хвильовщини, Яворщини, коли викрили Союз Визволення України, коли треба було провадити арешти і серед червоної армії, і серед членів партії, колишніх „боротьбистів" тощо. Репресії мало допомагали, бо не встигали ліквідувати „прорив" в одному місці, як повставали нові зовсім в інших місцях. Треба було вжити якихось інших засобів.

Зрозуміло-найпростішим засобом булоб припинити всяку українізацію, знову розпочати примусову русифікацію людности на Україні. Але, коли це може і можна було робити ще якогось там року 1921, то тепер це було цілком неможливо, і не тільки через потребу зберігати для закордону і надалі вивіску, нібито незалежної, рівноправної У.С.Р.Р., а і через найактивніший опір всього українського населення, і міського, і сільського, національно освідомленого за 9 літ, спір, що неминуче повстав би і ще значніше ускладнив би відносини на Радянській Україні поміж наказною владою і населенням. Отже повстала спроба зробити українізацію нешкідливою при помочі своєрідної інтернаціоналізації, — просто через заведення замісць національної мови, — мови інтернаціональної — есперанто. Висунули цю комбінацію навіть не прихильники есперанта, а такі росіяни, що навіть і не володіли есперантом! Це виявило найкраще їхні політичні тенденції. Проти цієї спроби, чи з власної волі, чи через примус обставин, рішуче виступив народній комісар Скрипник, хоч і „старий чекіст", але як не як, українець з походження. І спроба ця закінчилася нічим.

Та ось повстала нова спроба якось „невтралізувати" українізацію. Початок бачимо на судовому процесі Спілки Визволення України. В акті обвинувачення, крім обвинувачень підсудних у спробах політично відірвати Україну від СРСР, зазначено, що Інститут Української Наукової Мови вів „додаткове шкідництво" у ділянці складання українських словників. Це „шкідництво" полягало в тому, що редактори словників „віддаляли українську мову від пролетарських мас", тобто викидали з неї інтернаціональні слова, запроваджували замісць них суто українські вислови...

Зрозуміло на суді всі обвинувачення на адресу членів Союзу Визволення України „доказано", отже „доказано" й обвинувачення проти Інституту Наукової Мови і всіх словникових комісій Академії Наук. Інститут Української Наукової Мови розформовано, а замісць нього створено Інститут Мовознавства; для роботи в новому напрямку покликано і нові сили.

У мотивах до пляну робіт нового Інституту зазначено, що разом із зміною економічних форм життя, з новим розташуванням клясових сил, зі зміною ідеольогії, міняється і мова. Кожна кляса, говориться там далі, що приходить на арену людського життя, приносить свій світогляд, свої розуміння, свій спосіб висловлювати їх, тобто свою мову. Отже цілком ясно, що пролетаріят (!), забравши на Україні владу до своїх рук, приніс із собою і свою мову, на зміну „мові буржуазній". Тому головним завданням нового Інституту є досліджувати з наукового боку, опрацьовувати, вводити в життя цю „нову українську мову", „пролетарську", а не „буржуазну". Правда, тут може хтонебудь наївно спитати: чи в Москві теж заснували подібний Інститут Мовознавства, адже ж і там пролетаріят, захопивши владу у свої руки, очевидячки приніс „свою" мову на зміну попередній „буржуазній" мові? Про таке диво щось не чути, російську мову за старими буржуазними зразками надалі викладають не тільки в РСФСР, але і по всьому СРСР.

І співробітники новоповсталого Інституту Мовознавства на Радянській Україні, замісць того, щоби продовжувати розпочату вже роботу складання словників, перш за все гостро накинулися на видані вже словники. А щоб ґрунтовно висвітлити всі хиби і гріхи цих академічних словників, керманичі ново-повсталого Інституту влаштували низку прилюдних „наукових" зборів на ріжних фабриках і на всіх цих зборах робітництво (!) одноголосно ухвалило, що видані академічні словники не тільки не мають ніякої наукової вартости, але й представляють собою замаскований шкідливий, клясово ворожий, антимарксистський, „національно-фашистський агітпроп"! Або інакше, сама суто українська мова є вже небезпечна, є вже контрреволюційна.

Тут виринає льогічне питання: як же бути з кадрами Інституту? Зі старих співробітників-мовознавців майже ніхто не залишився, а на конкурсах на посади в Інституті, конкурсах спеціяльно для партійців та робітничих сил, якось з новими силами не щастить. На 40 вільних місць проходять за конкурсом лише 2 особи. Покищо невідомо, чи комуністичні організації просто не вишлють якусь частину партійців на „мовознавчу роботу" або чи не запросять до неї мовознавців з РСФСР., очевидячки — менше контрреволюційних.

А проте, не дивлячись на такі відносини, і досі трапляються вибухи „контр-революції“ на мовознавчому фронті. Недавно на Радянській Україні вийшла нова книжка одного з невтомних борців на мовознавчому українському полі, проф. Олекси Синявського „Норми української літературної мови“. Безумовно книжка написана дуже обережно, суто науково, бо інакше не пройшлаб вона всі Сциляи і Харибди більшовицької цензури. Але яка шалена полеміка зявилася на шпальтах тамошньої преси, як тільки зявилася та книжка! І це не критика книжки по суті, якісь заперечення, виявлення її наукових хиб. Ні, це загальне обурення, як можна взагалі людині з „недобитків української націоналістичної інтелігенції“ виступати у цій галузі, як можна за теперішніх часів триматися буржуазної лінгвістики. Так буцім-то існують інші норми досліджування мови для „пролетарів“!

І знову більшовицька преса нагадує і підкреслює що надклясова українська мова бути не може, бо може бути українська мова окремих кляс, була українська мова буржуазної інтелігенції, але вона вже зникла, а на зміну їй прийшла нова „українська мова індустріяльного пролетаріяту“. А цю нову більшовицьку українську мову мусять творити пролетарські та „пролетарсько-колгоспні ударники робкори“, письменники робітники, пролетарсько-колгоспна маса, а не Синявські. Більшовики хотять нині просто з української мови й української культури знову зробити колишню „малоросійщину“, „хохлаччину“, що булаб цілком зрозуміла і пролетарям з Москви та Іванова Вознесенського.

Та чи не запізно вже? Чи не занадто вже поширено на Радянській Україні національне освідомлення, щоб його так легко можна було замінити на якийсь сурогат? І чорнокнижник, бачучи, що викликаний могутній дух вихопився зпід його влади шукає нових ворожбитських штук.

Гл. Л.

З польської преси.

Санаційні огірки.

В ОЧІКУВАННІ НА ПОВОРОТ МАРШ. ПІЛСУДСЬКОГО.

Про „санаційні огірки“ трактує передова стаття „Роботніка“ з 20. ц. м., старaючись на підставі поголосок розгадати загадку непорушної політичної тишини у Польщі, про яку ми кілька днів тому згадували. У несконфіскованих уступах тої статті читаємо таке:

„Кружляють поголоски наче би Пілсудський відсунувся від „великої“ політики, доручаючи її президентові. Не хочеться вірити в це, тому, що п. президент напевне не зробив би одного поважнішого кроку без порозуміння з Пілсудським, який в той спосіб все зберіг би за собою остаточне рішення. Ходять дальше найріжнородніші версії про „революційні“ пляни у закордонній політиці Польщі. Наразі затихли поголоски про переговори санаційних консерватистів з пруськими юнкрами на тему вимінного торгу: Поморя— Чорне Море, — але все називають назвиско віцемін. Бека, як того, що робить „нову“ закордонну політику в краю, підчас коли мін. Залеський веде „стару“ закордонну політику дальше за кордоном.

Курсують дальше поголоски про боротьбу „полковників з цивілями“ і про невзгодини посеред самих полковників.

Але признаємося щиро, що не привязуємо більшої ваги до тих фамілійних сутичок і суперечок. Що там усе розлазиться, знаємо не від нині, а стверджує це сама санаційна преса. Але саме тому, що ніхто там не є певний завтрішнього дня і кожний дрожить за свою шкіру, — всі сидять тихо, чекаючи, що принесе час, бо на втечу з потапаючого корабля завжди найдеться відповідна хвилина. Щож є більш знаменного, як відношення Б.Б.С. до санації після присудів на Тасемку і Соберая?! (Гл. „Діло“ з 16. ц. м. вступна ст. п н. „Польські ферії і Тасемка“ — прим. Ред.). ББС, якого лають як голоту („лобузи“) його „співробітники“, сидить наче миша за мітлою, лається на ендецію і кричить: „хай живе Пілсудський“.

Зрештою, знаємо з досвіду, що з урядовим табором сам уряд не дуже рахується...

Якщо правдою є, що Пілсудський не мішається до внутрішньої політики, то ми мали би вияснення явища цієї огіркової тишини, пануючої довго перед приходом літа. Пілсудський, присутній в уряді, але не кермуючий ним, це щось найгірше, що такий уряд може стрінути.

Цей уряд на ділі живе в очікуванні повороту Пілсудського до кермуючої ролі. Це вичікування паралізує рухи уряду й присуджує його на безділля у ширшому обсягу. Коли з одного боку зірвалося мостй зі соймом (не нинішнім, але таким, який є вірним висловом опінії краю), та з другого боку замовк „міродатний чинник“, то нічого дивного, що уряд, який не складається чейже з самих ґеніїв, находиться у стадії примусових огірків...

Незавидною є роля політичної преси, яка має розвязувати такі „політичні“ проблеми, як безділля уряду, та відгадувати, чому один міністр мовчить, коли всі інші міністри хотіли б, щоби він як найбільше і як найчастіше говорив. „Що край — то обичай“ каже і польська пословиця. Але ці політичні й пресові обичаї у Польщі такі справді наскрізь своєрідні...

ВІДПУСТКА СЛАВЕКА І ПРАЦЯ ВІТОСА.

Розуміючи гротесковий характер нинішніх „санаційних огірків“ зовсім інакше — не так поважно й похмуро, як передовик „Роботніка“ — глядить на них відомий варшавський журналіст Зінгер, який кілька днів тому в кількох газетах (м. і. у „Нашому Пшегльонді“ і „Хвілі“) оголосив статтю на ту саму тему, але втриману у весело-саркастичному тоні:

Політичні ферії в Польщі — читаємо там — вже офіціяльно оголошені. Уряд переїхав Льозанну, складено меморандум про ситуацію господарську у Польщі і політична праця розпічнеться щойно за місяць. Почнеться приготування до нового бюджету за 1933/34 рік і прийде нова серія праць, щоби до бюджетової сесії приготовити законопроекти. Сойм кілька місяців радитиме над бюджетом, який виготовить уряд. Сенат потвердить постанову сойму, а життя перекреслить урядові проекти, постанову сойму і рішення сенату. Посли будуть щомісяця брати платню за працю надармо, і парляментарне життя буде розвиватися згідно з устійненими від пяти літ засадами краю.

Ніхто зрештою в цій хвилині не уявляє собі іншого бігу випадків. Наразі всі джерельні доходи вже використані. Вже є оплати від електричних жарівок, від газу, ще імовірно прийде оплата для держави за воду, за воздух і за право користування з привілеїв конституції. Зрештою число добродійств, з яких користає громадянин у Польщі, є необмежене!

Однак тимчасом панує політична канікула. Колишній премієр, голова клюбу ББ, пан Славек, сам видно зрікся на літній час „праці в терені“ й популяризації нової конституції, коли виїзджає на „Польонії“ до фйордів, у товаристві віцеміністра фінансів Ястшембського й міністра почт Бернера. В той спосіб міністри й державні діячі дають приклад не брати закордонних пашпортів, бо — як відомо — на польських кораблях у заморських прогульках не обовязує закордонний пашпорт...

Опісля добре поінформований автор нанизує довгий шнурок призвищ ріжних міністрів і інших більших та менших достойників, де хто нині відпочиває і другий такий самий шнурок тих, кого з місця на місце тепер перенесли. Зупиняється зокрема на кадрилі на чільних посадах у Банку Господарства Краевого й команді „Стшельца“ та навязує до споріднених з цією останньою організацією леґіоністів, яких зїзд відбудеться у Гдині 14. серпня. Чи приїде на той зїзд Пілсудський, автор не знає, так само, як цього мабуть не знає ні одна особа, тим більше, що „маршал не брав до нинішнього дня від-

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 24. ЛИПНЯ 1932.

СТ. ЛЕВИНСЬКИЙ. 3)

З ЯПОНСЬКОГО ДОМУ.

КАТІНКА.

III.

Сокічі довго дивився вслід за Шарком, а потому мерщій побіг до японського дому. Тут похапцем зібрав у свою кімнату найближчих друзів на нараду. Подія виростала поза звичайну міру мандрівних вражінь. Було чим і почванитися і повеличатися. Сокічі не крив свого вдоволення. Здавна дивилися на нього як на тріюмфатора, що поневолив і розкохав у собі мало не всіх білих жінок світа. Його вказівок і рад слухали з релігійною пошаною. Його чванькуватість і самопохвали були віби запашне кадило жовтовидому богові азійської самичої амбіції.

Високий Мізуно з обличчям кангура платив усі черги вина, наперед звичайного червоного, потому доброго білого, нарешті шампанського, в міру того, як зростав настрій і загальний оптимізм. Потому перейдено до конкретних пропозицій. Маленький грубий Накономе вимагав, щоби Сокічі зараз-же біг до Венсен і забирав на власність Катінку разом з ателіє. Обережний Гіракі радив вислати наперед делеґацію на пертрактації. Як одного з делеґатів пропонував себе самого. Його закричали. Архітект Майкава всміхався крізь сльози. Алькоголь пішов йому у ноги і він, сарака, не міг рушитися з місця. Всетаки бажав висловити свою думку, тому кричав на весь голос. Йому верзлось, що Катінку треба наперед запросити в японський дім на спеціяльно в її честь улаштований танковий вечір і що треба частувати її чаєм і тістечками. Його піддержував усе мовчазний і поважний Міянага.

Почалися сварки, бо кожний обстоював свою думку, але в моменті найвищої напруги забрав слово Сокічі і заявив коротко, що він уже сам обміркував увесь плян. Сказав це тоном такої самовпевнености і вищости, що ніхто не посмів навіть питатися.

Піднесений настрій вилився тепер у співи і крикливі рецитації, а вже зовсім пяний Майкава роздягнувся до пояса і вимахував руками як екзотичний фетишист перед маєстатом таємничого поганського божества. Одночасно він ревів з усіх сил. Грубенький Накаоме захотів чомусь спати. Він упав на ліжко як спіле яблуко на мяку травицю і зараз-же захропів. Але цього ніхто не чув, крім теплої, зоряної ночі.

Тільки Сокічі після оргії тріюмфу сидів тепер мовчазний і поважний як правдивий, камяний божок. Йому ввижалася правдива Катінка, жива і примхлива, зовсім не подібна до тієї слухняної і покірливої істоти, що народилася у пяних головах його японців. Що знали вони про білу жінку? Тут камяний божок згірдливо всміхнувся. Вони знали її тільки з паризьких ревій, де показувалася їм гола і спокуслива, але недоступна як овоч зі забороненого дерева. Правда, знали вони і доми розпусти. Але про них не доводилося навіть говорити. Вони не були точнісенько такі, як і скрізь, на світі, банальні і прозаїчні. Але про правдиву білу жінку, що її кожний рух був приказом, про запашну білу цяцьку з тілом ніжним як пелюстки вишневого квіту, з очима, що горіли сімома тайнами невідомого щастя, про цю білу жінку безмежно вільну і безконечно лукаву, не знали вони направду нічого.

І Сокічі, серед цієї веселої японської компанії, що вже починала спати, почував себе сьогодні самітно, як справжній божок, що знає тайни невідомі для інших, такі великі й знатні тайни, що їх і вчити не доводиться, бо все одно зрозуміти їх ніхто з них не зможе.

IУ.

Не зразу пішов Сокічі до Катінки. Він кілька разів сідав у метро, навіть раз наважився полізти у венсенський трамвай, проте в останній хвилині щось сполошило його і він вискакував з трамваю, завертав до міста, біг улицями, переулками, щасливий, що бачить перед собою знову Сену, готицький храм паризької Богоматері, лябірінт вулиць і юрбу людей, що не запитає в нього: хто він і чого хоче.

Одного дня зайшов уже під самі двері ателіє і в останнім моменті, ведений інстинктом, заховався у дверях протилежного будинку. З ателіє вийшла Катінка і пішла до трамваю. Сокічі вертався цього дня з Венсен мо тінь, без думок і почувань, власних кроків лякаючися, втомлений і знеохочений смертельно ображений на себе самого.

(Продовження буде).

активної участи в ніякому акті, який має присмак протинімецької демонстрації".

А проте у цьому періоді відпусток не відпочиває хтось один. Перебігає села від Помор'я аж до Західної Галичини, організує походи у б. Конгресівці, стягає тисячі селян на збори і грізно заповідає, що день його тріюмфу зближується. Їздить у товаристві послів зединеної хлопської партії вожд Вінцента Вітос і дисконтує на тлі нужди села низку промахів представників нинішнього режіму.

Що неділі польські селянські газети заповідають віча з участю Вінцентого Вітоса. Засіви, жнива, праця в полі, ніщо не стримує його від політичної роботи. Не знає відпусток, тепер найкращий для нього час, і він проголошує urbi et orbi, що його праця „в терені" має такий успіх, що невдовзі міністри нинішнього режіму будуть користати з довшої відпустки...

Пристор чи Вітос, полк. Перацький чи Кердік — це безумовно комбінації, які кровно цікавлять польський політичний світ. Ми, українці, приглядаючись збоку цьому відпочинкові одних і метушні других — маємо такі самі причини сумувати з приводу прогульок по морі санаційних достойників, що радіти з прогульок по польських селах опозиційних ватажків. Кобр стільки нашого клопоту...

—o—

Як це було?

Гр. Ст. Лось про ревеляції о. мітр. Войнаровського і заяву амб. Скірмунта на тему спроби польсько-українського порозуміння в 1921 р.

На тему спроби польсько-українського порозуміння в 1921 р. забрав отсе слово на сторінках „Іл. Курера Цодзенного" (ч. 200 з 21. ц. м.) гр. Ст. Лось, який пише так:

„Ілюстровани Курер Цодзенни" з дня 18. ц. р. приносить розмову з абсадором Річипосполитої в Льондоні п. Скірмунтом у справі публікації о. мітрата Войнаровського, вміщеної в „Ділі" з дня 12. ц. м. на тему спроб польсько-українського порозуміння 1921 року. Даючи вияснення, п. Скірмунт застерігся на вступі, що „факт, який наводить о. мітрат Войнаровський, трапився перед стільки роками, що важко пригадати собі всі обставини, які тій справі товаришили".

„Тому нехай мені можна буде доповнити на підставі матеріялів, які я маю, пояснення, що їх п. Скірмунт дав ласкаво кореспондентові „Курера".

„Ініціятором розмови між п. Скірмунтом, тоді (серпень 1921) міністром закордонних справ, і о. Войнаровським, тоді — якщо не помиляюся — заступником голови Української Національної Ради, був я і я теж беру за це відповідальність. Мотиви, які склонили мене до того кроку, я висловив у багатьох своїх публікаціях на тему польсько-українських взаємин. („За конструктивну політику на Червоній Русі", Варшава 1931, і статті в місячниках „Дрога", липень 1931, і „Наша Пшишлосьць", лютий і травень 1932).

„Дня 30. чи теж 31. серпня 1921 р. о. Войнаровський був принятий п. міністром Скірмунтом на довшій пополудневій авдієнції, в часі якої п. Скірмунт — як підчеркнув у цитованій розмові — „виложив свому співбесідникові погляд польського уряду". Очевидно, що виразне „conditio sine qua non" всяких концесій було — каже п. Скірмунт — те, щоби група Петрушевича зліквідувала свою боротьбу проти Річипосполитої і станула на ґрунті льояльної громадянської співпраці в рамах польської державности.

„Стануло у висліді розмови на тому, що о. мітрат Войнаровський поїде до Відня з власної ініціятиви в свому характері як український священик, патріот і політик, котрому розум і гаряча любов рідного народу каже шукати порозуміння з Польщею. Річ ясна, що інший характер тієї подорожі був неможливий, доки д-р Петрушевич і його група стояли маніфестаційно поза плятформою польської державности. Це зовсім не значить, немов би наш уряд про ту подорож не знав, або теж — не зважаючи на скептицизм у відношенні до її імовірного висліду — не ставився до неї якнайприхильніше. Навпаки, польський уряд не виявляв ніяких сумнівів щодо своєї волі широко схопити справу, а навіть зробити гарний жест. Зла воля і невідповідальність за шкоди, що з неї вийшли, обтяжують у цьому випадку тільки тих, що змарнували нагоду, яка траплялася.

„Що торкається інструкцій для посла Річипосполитої у Відні, то справді — як вірно пригадує собі п. Скірмунт — він мав доручення стриматися від пертрактацій з д-ром Петрушевичем. О. Войнаровський врештою не запевнює, що було інакше. Щойно на випадок, якби з українського боку його запитали про вияснення в справі привезених о. Войнаровським інформацій про становище польського уряду, мав ствердити, що:

„1. Польський уряд справді бажає порозуміння;

„2. Що „визначні українські провідники, котрі схочуть щиро співпрацювати над ідеєю поєднання, дістануть з польського боку підтримку і будуть добре приняті". Крім того посол мав відіслати (може: „відложити"? — Прим. Ред.) всі пертрактації до евентуального приїзду уповажненої до того особи і пригадати, що справа суверенности над Східною Галичиною не може бути в ніякім випадку предметом дискусії.

„Це вияснення вичерпує справу, що поза це не продовжувалася. Д-р Петрушевич і його люди станули на становищі, що Східна Галичина є кольонією великих держав, які можуть нею розпоряджатися, не питаючи українців. Переконали нас, що так є і така була наша плятформа... в березні 1923 року, коли ми ліквідували справу „Східної Галичини" перед конференцією амбасадорів. Сьогодні по невчасі українці роздумують над змарнованою нагодою і може їм жаль, що не пішли за проводом єдиного, якого тоді мали, державного мужа. Ми — гадаю — не маємо причини стидатися ані жалувати".

Станислав гр. Лось.

—o—

Новий пруський уряд.

Канцлер фон Папен іменував для Прус уряд, а саме: мін. внутр. справ д-ра Брахта, мін. торг. комісара нім. банку д-ра Ернста, на управителя мін. фінансів Шльойсенера, а мін. рільництва Мессекля. Становища міністрів освіти і справедливости покищо не обсаджено. Усунено державного секретаря у мін. торговлі Штавдінгера і в мін рільництва Крюгера. Далі припинено видавання комуністичного щоденника „Роте Фане", а друкарню опечатано.

—o—

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 24. ЛИПНЯ 1932.

КАРЛО ЧАПЕК.

Пригода з дитиною.

— Коли вже мова про того комісаря Бартошека, — сказав пан Кратохвіль — то я пригадую собі одну пригоду, яка таки не вийшла на явне світло. Це пригода з тією дитиною. Прибігла раз до комісаріяту до того Бартошека така молода пані, жінка радника державного скарбу пана Лянди і так ревно плакала, що не могла й віддихати. Тому Бартошекові стало її жаль; мала запухлий ніс тай аж всенька була мокра з того гіренького плачу. Вспокоював її, наскільки це потрапить такий старий парубок, а до того ще поліцай.

— Алеж Матінко Божа, молода пані, — говорив ін — тай залишіть уже це, таж він вам не зірве голови, виспиться з того тай знову буде добре. Колиж робить страшний бешкет, то з вами піде туди Гохман і дасть йому поза вуха. Одначе ви, пані, не повинні додавати вашому чоловікові заохоти до заздрости", — Такто, щоби ви знали, в поліції таким робом полагоджують більшість родинних трагедій.

Одначе та пані лише похитала головою та плакала так, що аж лячно було глянути.

— Та, до чорта, — почав Бартошек знову інакше — то він вас покинув, бач! Слухайте, таж він знову вернеться, той негідник. Чи він, більтай, варта того, щоби ви так заводили за ним!

— Па, пане, — заголосила молода жінка — таж мені на вулиці украли дитинку!

— Але йать, — сказав пан комісар недовірчиво — що робила би з дитиною? Певно десь лише забзукалося.

— Не забзукалося, — лементувала нещасна мати — таж Рожечці щойно три місяці!

— Ага, — сказав пан Бартошек. Він не мав навіть поняття, коли така дитина починає ходити. — А як вам її, прошу вас, могли вкрасти?

Помалу це з неї видобув, коли передтим заклявся на чім світ стоїть, що цю дитину напевно найде, щоби її вспокоїти. Отже було це так: пан Лянда обіздив саме державні посілости, а пані Ляндова хотіла вишити Рожечці гарненький підбородок. І за той час, як у ниткарській крамниці вибкрала шовк для того підборідка, полишила візочок із Рожечкою на дворі. Якжеж вийшла з крамниці, пропала Рожечка разом із візочком. Аж за доброї пів години міг він довідатися про це від розплаканої неньки.

— Ну так, пані Ляндова, — сказав вкінці комісар Бартошек — воно не буде так зле. Подумайте, хтож крав би дитину? То радше якийсь збиточник десь відложив візок, такий випадок я вже мав. Гадаю, що такий хробачок нічого не варта, воно пазагал не дасться продати. Одначе візочок має вартість і перинки — були там перинки, що? — також мають вартість. Таку річ уже варто вкрасти. Я гадаю, що хтось украв лише той візочок і ті перинки. Я сказав би, що то була жінка, тому, що мущина з візочком мабуть трохи звертав би на себе увагу. Отже ця жінка дитину десь підкине, — сказав Бартошек втихомирюючи — прошу вас, що вона почала би з дитиною? Я думаю, що вам це немовлятко ще сьогодні принесемо, як лише десь найдеться.

— Алеж Рожечка [illegible] така голодна — бількала молода ненька — вона вже мала пити!

— Ми їй дамо напитися, — обіцював комісар — лише вже йдіть додому.

І прикликав одного тайного аґента, щоби цю нещасну жінку відвів до її хати.

Пополудні задзвонив сам комісар до тієї матері.

— Так, пані Ляндова — повідомляв — візочок ми вже найшли — тепер нам не дістає ще лише тієї дитини. Той візочок ми найшли порожній на коридорі одного дому, де навіть нема н'яких звірів. Там зо комірників прийшла якась жінка, що хоче лише накормити дитину. Ну й потім відійшла. — Проклята справа, — говорив він, похитуючи головою — то таки ця жінка хотіла вкрасти лише немовлятко й більше нічого. Я гадаю, люба пані, що коли тій жінці так залежало на тій дитині, то не зробить їй ніякої кривди, ані не з'їсть її. Словом, можете не журитися і кінець.

— Таж я хочу дістати назад мою Рожечку, — кричала розпучливо пані Ляндова.

— Коли так, пані, то мусите нам дати фотографію або опис тієї дитини, — сказав комісар урядово.

— Алеж пане комісаре, — плакала молода жінка, — таж знаєте, що дитину до одного року ніхто не фотографує! Це, кажуть, недобре, кажуть, що така дитина не хоче рости...

— Гм. — сказав комісар — то бодай нам це немовля докладно опишіть.

Мати зробила це дуже обширно. Мовляв, має Рожечка таке гарне волосячко й носичок, і такі гарні оченятка, а важить чотири тисячі чотириста девятьдесять грамів і має таку гарну задничинку тай зморщечка на ніженьках...

— Що за зморщечка? — спитав комісар.

— Такі до цілування — плакала ненька — тай такі солодкі пальчики, і так вам до мами сміялася...

— Алеж Ісусе Христе, пані, — кричав пан Бартошек — таж на основі того чейже не зможемо її пізнати! Має якісь спеціяльні знаки?

— Має рожеві стяжечки на чепочку — хлипала молода мати. — Таж кожна дівчинка має рожеві стяжечки! Ради Бога, пане, віднайдіть мені мою Рожечку!

— А які має зуби? — спитався пан Бартошек.

— Ніяких, таж їй ледви три місяці! Колиб ви знали, як сміялася до мами!

Пані Ляндова впала навколішки: — Пане комісаре, скажіть, що мені її віднайдете!

(Продовження буде.)

—o—

Перший бесарабський посол українець в румунському парляменті.

Черновецький „Час" подає: Повідомляють нас із Акерману, що при виборах до камери вибрали послом нашого абонента, прихильника і кореспондента п. Ілька Гаврилюка. Тішимося цим успіхом бесарабських українців і сподіємося, що це лише початок в їх організаційному русі.

—o—

Наглий суд у Сяноці.

Епільоґ ліських подій.

Другий і третий день розправи.

ЗІЗНАННЯ СВІДКІВ.

В четвер, 21 липня ц. р. зізнавали далі свідки, з яких багато сидить у слідчім арешті в Сяноці саме з приводу трагічних подій у ліському повіті. Арештовані слухані як свідки зізнавали на розправі без присяги. І так **св. Микола Поточний** зізнав під присягою, що обв. Малецького не бачив у натовпі ані теж не чув, аби його люди викликали з хати та приневолили брати участь у заворушеннях. **Св. Ян Марчик** під присягою зізнав, що бачив у натовпі людей біля двора в Лобізві обвинувачених Дуника, Малецького й Мадею з крісами в руках, але вже по стріляні до поліції. Не знає нічого, аби обв. Малецького силоміць втягнули в юрбу. **Св. Василь Поточний**, арештований, зізнає без присяги, що бачив обв. Малецького з крісом у руках біля хати війта. **Св. Михайло Дудяк** зізнає без присяги, що бачив обв. Мадею біля приходства між юрбою. **Св. Володимир Дудяк** зізнає без присяги, що бачив теж обв. Мадею біля приходства, але ще перед роззброєнням поліції, з яким пішов до хати війта. Тоді почалася стрілянина. Не бачив, чи обв. Мадея мав кріс. **Св. Йосиф Беніќевич** зізнає під присягою, що надійшов у той момент, коли то юрба роззброювала поліцаїв, яких опісля відвела до війтової хати. Юрба потягнула свідка теж за собою перед хату війта, звідки винесено 2 кріси, з яких передано один свідкові. Опісля обв. Мадея забрав цей кріс від свідка кажучи, що свідок не знає що з крісом робити. За хвилину роздалися стріли. **Св. Михайло Дудяк**, арештований, зізнає без присяги, що здалека приглядався юрбі і бачив обв. Мадею щойно по стрілянині. **Св. Дмитро Паславський**, брат обв. Антона зізнає під присягою, що був у Лобізві біля приходства, коли то юрба роззброювала поліцію. По дорозі до хати війта обв. Мадея давав йому кріс, але свідок його не взяв. **Св. Михайло Ткач**, арештований, зізнає без присяги, що був біля костела, як стріляли коло війта. Обв. Дуника бачив з крісом у руках. **Св. Микола Новацький**, арештований, зізнає без присяги, що був у хаті війта, як люди прибігли по кріси. Один з них узяв теж обв. Дуник. **Св. П. Новацька**, дружина війта, зізнає під присягою, що цілий день була у хаті, куди приніс Мих. Мадея три кріси і набої. Опісля привела юрба трьох поліцаїв і поль. свящ. Цеберу, яких негайно кудись юрба знову відвела. Опісля надійшла поліція і кількох людей, між ними теж обв. Дуник, прибігли до хати за крісами.

Свідки *Анна Мадея, Анна Закочевська і Марія Новацька, Ілько Новацький, Михайло Мадея, Іван Кравець, Іван Приходний Розалія Гут і Пушковська* не внесли своїми зізнаннями до розправи нічого нового.

Св. *Йосиф Малецькі*, арештований зізнає без присяги, що враз з Василем Поточним стрінули обв. Малецького з крісом у руках і цей хвалився перед ними, що стріляв до поліції.

ПРОКУРАТОР ДОМАГАЄТЬСЯ КАРИ СМЕРТИ.

В пятницю 23. липня ц. р. розправа почалася промовою прок. Цішковича, який піддержував усі тези акту обвинувачення, кажучи, що обвинувачені допустилися злочину заворушення по думці § 73 кз., бо зі зброєю в руках напали на поліцію і тому прокуратор домагається для підсудних кари смерти, аби злочин не знайшов наслідників.

ПРОМОВИ ОБОРОНЦІВ.

З черги по промові прокуратора говорили оборонці, а саме посли д-р В. Загайкевич, д-р С. Баран і д-р С. Біляк та д-р В. Блавацький, д-р Ваньчицький, д-р А. Мадея. Оборонці вияснили тло трагічних подій у ліському повіті та виказуючи цілковиту непричасність підсудних у спричиненні трагічних подій звернулися до трибуналу, аби звільнив підсудних від вини і кари. По репліці прокуратора на промови оборонців прибунал пішов на нараду.

ПРИСУД.

Трьох підсудних засуджено на кару смерти, одного на досмертну тюрму.

По третій годині пополудні трибунал вернув зі салі нарад і предсідник трибуналу Крушельницький проголосив присуд, яким обвинувачених Василя Дуника, Міхала Малецького і Петра Мадея засуджено на кару смерти через повішення за злочин заворушення по думці § 73 кз. і арт. 32 розпорядку Президента Польщі з 1928 р. Обв. Антона Паславського засуджено на досмертну тюрму за злочин заворушення по думці § 73 кз.

Трибунал присудив, що кару смерти понесе наперед обв. Міхал Малецкі, опісля Петро Мадея і вкінці Василь Дуник. Оборонці підсудних звернулися телеграфічно до президента Польщі, аби засудженних помилувано.

ПОМИЛУВАННЯ ЗАСУДЖЕНИХ.

СЯНІК, 23. VII. (ПАТ). В пятницю вечором, в год. 8.45. надійшла до прокуратора вістка, що президент помилував засуджених, переміняючи їм кару смерти на досмертну тюрму. Прок. Цішкович повідомив негайно про це засуджених, які приняли помилування з незатаєною радістю.

ВБИТІ І РАНЕНІ В ЛІСЬКОМУ ПОВІТІ.

З приводу процесу у Сяноці появився офіціяльний комунікат властей, який подає, що підчас трагічних подій у ліському повіті вбито 4-ох селян, а саме: Михайла Новацького і Степана Лущака з Паниццева, Віктора Ми[...] з Телешниці і Миколу Борка зі Сколього. Від тяжких ран померло двох селян, а саме: Михайло Токарчик і Іван Липощак зі Сверж[...]. Знову віднесли рани такі селяни: Петро Граб[...], Юрко Тимків, Михайло Курка і Михайло За[...]яць з Телешниці Сяноі, Антін Баран, Михайло Лукович, Ілько Лукович, Осип Корник з Телешниці Ошварової, Грабик з Вібрки, Прокоп[...]чик і Барчик з Рівноі, Карчик з Устіянової, Боженьвоський з Стрвяжива; Фіщук і Лосось з Терки, Рухин, Зантик і Лазаришин зі Свержа [...] Лущак з Буковоі.

Зате поміж поліцією було ранених 8 поліцаїв.

ЗАГОСТРЕНА СИТУАЦІЯ В НІМЕЧЧИНІ.

БЕРЛІН, 22. 7. ПАТ. Військовий комендант Берліна і Бранденбургії ґен. Рундштедт видав два гострі розпорядки, які негайно обовязують. В першому доручено поліції, аби вживала негайно зброї, де лише обставини будуть цього вимагати. Другий розпорядок передбачує гострі кари на тих, що нелеґально посідають зброю. Одночасно ґен. Рундстедт поставив внесок перед прокуратором у Берліні, аби цей почав слідство проти бувших поліційних достойників, себто президента поліції Ґжесінського, його заступника Вайса і команданта Гаймансберга за непослух і дальше урядування.

—o—

З листів до Редакції.

Заява Старшини Кружка „Р. Ш." ім. кн. Льва на Личакові в справі управителя школи п. Августина Домбровського.

В 23. ч. „Українського Голосу" з дня 2[...] червня ц. р. поміщений був допис, в якім зроблено між інш. закид управителеві школи на Личакові п. Августинові Домбровському, що він стягав собі неправно одномісячну платню учительок „Р. Ш." і звернув її щойно тоді, як справа набрала великого розголосу.

Реагуючи на той допис, один гурт львівських учителів помістив у „Ділі" з дня [...] липня 1632 р. ч. 146 листа під наголовком „В обороні чести вчителя-громадянина", розписуючись широко про попередню діяльність п. Домбровського, а вище наведений закид назвав „неймовірно безсоромним"; позатим автори листа перейшли над справою до денного порядку, полишаючи його розвязку п. Домбровському.

Прочитавши цю оборону, немало счудувалися члени Старшини Кружка „Р. Ш." ім. кн. Льва на Личакові, який опікується школою, її управителем є п. Августин Домбровський, бо саме цьому Кружкові припав сумний обовязок займатися цим закидом у червні ц. р. впродовж аж чотирьох чергових засідань.

І саме на одному з цих засідань п. Августин Домбровський розвязав цю справу в той спосіб, що гроші, стягнені учителькам, зобовязався звернути і вже звернув, але, на жаль, зробив це щойно після загрози інтересованих учительок, що на випадок незвернення грошей справа опиниться в суді.

Про це мабуть не знали оборонці п. Домбровського, бо інакше не назвали би закиду зробленого в тій справі п. Домбровському „неймовірно безсоромним".

Тому, що справа того закиду дісталася до преси і прилюдна опінія ним зацікавилася, інтересований у цій справі Кружок „Р. Ш." ім. кн. Льва приневолений цією дорогою, згідно з правдою, цю справу вияснити.

У Львові, дня 20. липня 1932 р.

За Старшину Кружка:

о. Ев. Дуткевич, голова. о. Яр. Чемеринський, за секретаря.



Виставка Українського Народнього Мистецтва з Заліщиках.

Заходами Філії „Союзу Українок" у Заліщиках влаштовано виставу народнього мистецтва, в якій беруть участь: кооператива „Українське Нар. Мистецтво" зі Львова, кооп. „Гуцульщина" з Косова та артистки О. О. Кульчицькі з Перемишля. Відкриття вистави відбулося дня 17 ц. м. у великій салі Народнього Дому зі співучастю визначних громадян Заліщиччини. В імені Філії „Союзу Українок" привитала учасників вистави п. М. Бараникова. У своїй гарній промові вона зясувала, яке значіння має плекання народнього мистецтва для нашої культури. Від кооперативи „Українське Народне Мистецтво" говорила п. Ірена Макух-Павликовська, директор-справник цієї установи. Промовниця зупинилась над кооперативною організацією мистецького виробництва та зясувала її господарські й культурні завдання.

Вистава, поміщена у великій салі Народнього Дому, робить імпозантне враження. З признанням треба підмітити її високий мистецький рівень. Артистичні килими пп. О. О Кульчицьких збагатилися на кілька нових дуже вдатних проектів. Рівнож кооп. „Гуцульщина" надіслала нові, дуже вибагливі зразки народніх килимів, які викликують велике зацікавлення серед відвідувачів. Знову-же кооп. „Українське Народне Мистецтво" виступила з добірними зразками найріжнороднійших прикрас домашньої обстановки, жіночої та діточої ноші. Загальну увагу звертає теж на себе кераміка, яка під оглядом орнаменту та виконання значно перевищає кераміку, поширену тепер на наших ринках. Врешті прегарні зразки народньої ноші з околиць Заліщиччини придбані Філією „Союзу Українок", під спеціяльним доглядом пп. М. Бараникової та Стефановичевої доповнюють суцільний мистецький вигляд вистави.

Нема сумніву, що вистава викличе велике зацікавлення в цілій околиці Заліщиччини, а передовсім серед українського жіноцтва, яке матиме нагоду за пару сотиків переглянути найгарніші твори з української народньої творчости. Вистава триватиме до 15. серпня ц. р

Господарсько-садівнича школа Товариства „Просвіта" в Милованні.

(З нагоди закінчення курсу кооперативного книговодства і діловодства).

В зрозумінні великого значіння кооперативної ідеї для економічного відродження українського села, почавши від 1925 р. влаштовує господарська школа в Милованні щороку при видатній допомозі Ревіз. Союзу Українських Кооператив курс кооперативного книговодства і діловодства. Дня 15. ц. м. закінчився в школі VIII. курс кооперативного книговодства і діловодства. Курс тревав від 9. V. до 15. VII., отже 10 тижнів. Курс мав бути осьмитижневим, одначе на прохання самих учнів його продовжено на 2 тижні. Продовження курсу було конечне ще з тої причини, що після узгіднення його програми зі зразковими програмами кооперативних курсів, зладжених Ревіз. Союзом Українських Кооператив, вставлено в програму навчання історію і теорію кооперації, а також товарознавство. В програму курсу входило, крім кооперативних наук, навчання основ годівлі й організації контролі молочности, ветеринарії, пасічництва, українознавства і рахунків. На курсах учили постійні учителі школи, а від Р. С. У. К. ревізор Кубаєвич та інж. О. Дяків, та від „Маслосоюзу" інж. М. Мазурок; ветеринарію учив д-р Мос..., а пасічництво інж. М. Боровський. В часі курсу було 56 днів, а в тім 406 годин навчання. Наука відбувалася щоденно від год. 7—12. і від год. 14—18.

Курс покінчило 26 учнів, що походять з 22 різних повітів; 2 учнів було з Волині і 2 з Полісся. Освіта учнів була така: 22 мали покінчену народню школу, двох чотири кл. гімн., один 2-ий рік учит. сем., а один покінчив учит. семінарію. Учні були у віці від 15—37 року життя. Маєтковий стан родичів учнів виказує, що 3 було безземельні, 13 має господарство до 5 га, а 10 понад 10 га. За винятком двох, усі учні селянські сини.

Курс закінчився 15. ц. м. іспитом, переведеним під проводом управителя школи інж. Е. Бразинського. На закінчення курсу прибув як делегат Головного Виділу Товариства адв. д-р Олесницький, голова філії „Просвіти" і Комітету опіки над господарською школою в Станиславові, а також дир. ОСК у Станиславові М. Швалюк. Принагідним гостем на закінченні курсу був о. Й. Раковський, ем. дир. семинаря і довголітній учитель господарства. При іспиті одержало 14 учнів дуже добрий, а 12 добрий поступ. На закінчення попрощав учнів д-р Олесницький іменем Головного Виділу, а в імени учит. збору управитель школи; дир. Швалюк, витаючи відходячих учнів як молодих працьовників на полі нашої кооперації, подавав їм цінні вказівки про значіння кооперації для українського селянина і способи праці в тій ділянці. Іменем учнів подякував п. Гнат Гаврилів учительському зборові за його великий труд, складаючи рівночасно приречення використати набуте в школі знання для добра українського села. Роздачею свідоцтв закінчено це шкільне свято.

Осьмий рік працює наша одинока господарська школа серед незвичайно важких матеріяльних умовин над поширенням господарської освіти серед українських селян. На превеликий жаль, школа не находить належного зрозуміння серед громадянства. Нехіть до всяких фахових, а зокрема до господарських шкіл, є шкідливим для нас наслідком особливого психічного наставлення і виховання галицьких українців австрійськими методами. І лиш повоєнне лихоліття примусило українського інтеліґента в пошукуванні варстату праці йти на низи і покинути думку про державну службу. Саме праця на низах примушує нас подумати про фахову освіту не тільки проводу, але й селянина. Без фахової освіти економічне відродження українського села немисливе. Тому громадянство повинно звернути бачну увагу на нашу одинокую господ. школу і піти їй з моральною допомогою, в першу чергу висилаючи якнайбільше учнів до школи. Наш клич: В кожному селі принайменше один абсольвент господарської школи! В найближчому часі Т-во „Просвіта" оголошує конкурс на вписи до цієї школи на новий шкільний рік, а рівночасно вилає летючку з точними інформаціями про способи навчання в школі і умовини приняття. На ці оголошення звертаємо увагу нашої інтеліґенції і цілого нашого загалу.

—o—

НОВИНКИ

— **Приймаю як давніше в моїм Заведенні при ул. Сикстуській ч. 17 від 9—1 і 3—6. Н а с с.** 1-3

— **З нагоди іменин** ВП. дир. **Ольги Бачинської** зложили Маслосоюзники на ювилейний дар „Рідній Школі" суму зол. 200, защо Головна Управа Р. Ш. складає щиру подяку. 102 1-1

— **Що діється в Українськім Науковім Інституті в Берліні?** У вчорашній статті на цю тему, і замітці „Від Редакції", в уступі 4) друкарський чортик розбив останнє речення, яке повинно виглядати так: „Не сумніваємось, що незалежно від матеріяльного становища Наук. Інституту у ньому могли би безінтересовно працювати й інші вчені, як працюють в інших аналогічних установах, якби на перешкоді до цього не стояли якісь інші мотиви, що з науковою працею не повинні мати нічого спільного".

— **Виїзд митр. Діонізія за кордон.** Митр. православної Церкви в Польщі Діонізій виїздить ок. 10. серпня за кордон на курацію. Від 1. серпня ц. р. буде його заступати архиєпископ Теодозій. З уваги на виїзд митр. Діонізія сесія Синоду відбудеться щойно у вересні.

— **Про відносини у православній церкві** у Польщі у звязку зі загальним станом цієї церкви в Польщі має появитись небавком — як нас повідомляють — ревеляційна книжка росіянки, п. Марії Міссан, у польськім перекладі.

— **Дивогляди.** В семім томі лексикону Маєра з 1927 р. находимо на 1058 стор. замітку про населення Карпат. А саме у східних Карпатах живуть по словам лексикону „русини і гуцули". Зате дві сторінки дальше під назвою „Підкарпатська Русь" маємо вже інше населення: „русини, себто українці".

— **Збірна вистава** різьбаря проф. Віттіґа і „Нової Ґенерації" отворена від неділі 17 ц. м. в Палаті Мистецтв у Львові на площі „Східних Торгів". Крім цього на виставі можна оглянути праці арт.-мал. Ем. Крхи й інж.-арх. Януша Витвицького. Зацікавлення тією виставою в місті велике. Вистава отворена щодня від год. 10. до 19. веч. Для урядовців і прогульок знижка. Доїзд трамваєм ч. 11.

— **Знижка платень у львівських трамваях.** Цими днями всі львівські трамваєвики одержали декрети, в яких їх повідомлено, що з днем 1. серпня ц. р. діставатимуть платню на 10 проц. меншу. Трамваєвики тих декретів не приняли. Як покінчиться цей конфлікт між трамваєвиками і львівським маґістратом, почуємо може вже в найближчих днях. На випадок дальшого спротиву трамваєвиків може прийти до виповідження містом чи пак дирекцією М.К.Е. обовязуючої збірної умови.

— **Нові купальні у Львові.** Крім відомої купальні на „Світезі", яка, як відомо, уладжена тепер на европейську мірку, дістає Львів у найближчому часі ще дві купальні: став Камінського („Залізна Вода") і пливальню на терені 26. п. п. (при вході до **Клепарова**).

— **Черевний тиф** ствердили в кількох підльвівських селах, а також в кількох випадках у Львові. Уважайте особливо на молоко і на сирі овочі!

— **Чому згинув Батя?** Слідча комісія чсл. міністерства прилюдних робіт, яка провірювала причини катастрофи літака Баті, ствердила, що катастрофу спричинила густа мряка, в якій летун стратив напрям. Комісія оперла свою думку на зізнаннях свідків катастрофи, провірці мотору літака і всіх його останків.

— **Проказа у Відні.** 70-літній швець Шварц, що перед кількома роками перебував в Арґентині, звідки недавно вернувся до Австрії, занедужав перед двома тижнями в Медлінгу під Віднем на невиснені досі обяви прокази. Санітарні власти перевели негайно строгу ізоляцію осіб, які в останньому часі стрічалися зі Шварцом. Хорого перевезли до шпиталю у Відні. Він заявив, що в часі свого побуту в Полудневій Америці спав під одним шатром з недужими на проказу індіянами. Лікарі заняті тепер поставленням остаточної діягнози.

— **У Монте Карльо теж погано.** Багаті американці радо купували акції Монте Карльо, що приносили їм чималий дохід. Найславніша у світі саля гри мала до останніх часів великий успіх. Тепер і там настала скрута. Салі „Касіна" порожні. Акції, що коштували 240 дол., тепер ідуть на половину ціни. Багато паперів „Монте-Карльського Касіно" взагалі не записує біржа. Директори касина організують усякі „атракції" для публики: вистави-галя, концерти, навіть прохолодні напитки задурно. Публика радо користає з цього всього і навіть залюбки кружляє довкола рулетки... Але кандидатів до гри щораз менше.

— **Памятник для Рішеліє** відкрили у франц. місті цієїж назви у департаменті Льоари. У святі відкриття взяли участь представники уряду та Франц. Академії. Цікаве, що згадане місто звеличало великого кардинала раніше назвою, яку приняло, а щойно тепер памятником.

— **Спосіб на ціни.** Кавова Рада Бразилії рішила знищити мільйон мішків кави, що варт приблизно міліярд франц. франків. Мета — стабілізувати ціну кави. Після цього люди дивуються, що світ переживає економічну кризу.

— **Ріжні вістки.** При останніх парляментських виборах у Німеччині число виборців зросло на 1 міліон; разом голосувало 44 міл. — Норвеський уряд рішив окупувати східну частину Ґренляндії; Данія дуже обурена. — За минулий рік 1600 кінотеатрів у Німеччині на загальне число 5000 змінило кілька разів або щонайменше раз свого власника. — Радянський уряд випускає тепер на спомин повороту Леніна з еміґрації, після 15 літ, почтові марки. — За перших 6 місяців 1932 р. у СРСР видали 32 міліони друків (книжок і летючок), у чому 5000 фахових книжок. — Дім уродин Тіціяна у Пієве ді Кадоре відновив італійський уряд і заснував там музей разом із бібліотекою. — У Франкфурті серед педаґоґів виринула думка, щоби для вшанування Ґетого заснувати школу, яка мала би за мету здійснити педаґоґічні ідеї, висловлені у „Вільгельмі Майстрі". — Німецька статистика стверджує, що найпопулярнішою оперою в Німеччині є „Кармен"; за останній час грали її там 400 разів.

— **Справлення помилок.** У вчорашньому (160) ч. „Діла" зайшло знову кілька помилок. Так у новинці **„Траґічний випадок на ловах"** перекручено назвище села **„Завій"** на **„Завич"**. — У посмертній згадці **о. Володимира Карачевського** подано, що село Чернятин лежить у городецькому повіті, зам. **„городенському"**. — У рубриці **„Спорт"**, в замітці про „Довбуша", зложено в 3. рядку помилково **„вграли"**, зам. **виграла"**. — В рубриці **„Нові книжки й журнали"** зложено: „Сільський Господар" ч. 14. з 15. квітня, зам. **„липня"**.

— **Подвійна користь!** Під тим гаслом почала **Дель-Ка** літню, посезонову випродажу виходячи від думки, що хоч і продається за безцін, то рівночасно цим запевнюється дальшу працю нашим безробітним ремісникам. Про знижку цін та великім виборі переконається кожний, хто огляне виставові вікна.

—o—

ВСЯЧИНА.

Бернар Шов і пластуни. Минулого тижня англійський драматурґ виступив у радіо з промовою, що давала ради молодому поколінню. Були там і жарти і такий уступ звернений до пластунів: „Спати в шатрах нерозумно, коли можна захопити кілька домів і розташуватись у них із комфортом. Не варт брати зі собою харчів або купувати їх, коли можна домагатись їх від місцевого населення". Пластуни послухали старого моралісти і коли він вернувся до хати застав у себе великий гурт юнаків, що розтаборились у його мешканні. Шов щиро сміявся з дотепу пластунів, але таки був дуже вдоволений, коли вони нарешті покинули його хату.

Розбита ледяна барієра. На Гімалаях, на височині 16.000 стіп, розбили славну ледяну барієру. Маса води з горішнього озера сплила вниз. Ця барієра, що тягнеться на 1000 ядрів довжини, має 100 стіп висоти і є на одну англ. милю завгрубшки. Вона стримує води озера на простор 24 кв. миль; під напором вод цього озера барієра не видержала. Подібне явище трапилось уже 1929 р., коли велика частина долини Інда була залита водою. Тепер є небезпека, що долину

міст, який єднає дві частини краю, може забрати повінь.

Новий танок. В Америці придумали новий танок. Він полягає на тому, що пара спершу робить кілька кроків „ту-степа“, потім проходжується по салі та веде живу розмову. Партнер-мущина мусить мати фантазію, щоби вміти зацікавити даму якоюсь історією. У Ню-Йорку радить тепер окремий конгрес танцюристів, щоби виробити правила для цього танку. Одно із головних домагань цього танку вести даму по салі так, щоби не перешкоджати тим, що крутяться на салі.

Доходи париських театрів. Криза не відбилась ні трохи на бюджеті париських театрів і кін. Французи досі не розчарувались у цих культурних способах проводити вільний час; книжки теж ідуть там непогано. Ось дані за 1931 рік, що приніс разом усім театрам 708,755.315 франків; на 16 мілiонів більш як у 1930 р. Доходи кін зросли із 308 мілiонів на 370 міл. Навіть відвідини музеїв зросли значно. Тільки директори мюзікголів і цирків заробили цього року трохи менше.

—o—

Дописи.

РАВА РУСЬКА. (Загальні Збори Філії Т-ва Охорони Воєнних Могил). У неділю 17. п. м. відбулися в Раві Руській Звичайні Загальні Збори Філії Т-ва Охорони Воєнних Могил, які отворив і ними проводив голова Філії інж. Василь Терпелюк. Після зложення звідомлення з діяльности Філії за минулий рік Збори вибрали одноголосно той самий виділ, що й у минулому діловому році. Збори рішили улаштити заходом Філії цьогорічне повітове Свято Поляглих у Раві Руській в неділю 14. серпня. Сподіємося, що як минулими роками, так і в цьому році все свідоме громадянство раво-руського повіту візьме в тому святі участь і воно стане гідною маніфестацією наших почувань і нашої вдячности для Тих, що зложили свої голови у визвольній війні.

—o—

СПОРТ.

УКРАЇНА—ОЛЬД БОЇ

Змагання цих дружин за мистецтво А-класи відбудуться в неділю 24. ц. м. на Цитаделі. Початок змагань год. 4.30 попол. Сподіємося, що наша дружина добуде з себе все, аби ті змагання вирішити у свою користь.

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз“ платив кооперативам для 22.VII. 1932 за масло експортове та десерове пріма 3·20 зол., за літру молока 19—20 сот., літру сметани 0·90 зол., кг. сира 3·40—3·50 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Театр.

Субота, 23. VII., год. 7.30 і 9.45 веч. Виступ варшавської „Банди“.

Неділя, 24. VII., год. 7.30 і 9.45 веч. Виступ варшавської „Банди“.

Кіна.

АПОЛЬО: „Сила кохання“.

КАСІНО: „Любовниця магараджі“. Льойд“.

КОПЕРНИК: „Чар Неаполю“ і „Гарі Льойд“.

ЛЕВ: „Корабель пропавших дівчат“ і „Панна вдовою“.

МАРУСЕНЬКА: „Чар Неаполю“ і „Гарі Льойд“.

МІРАЖ: „Зайва жінка“.

ОАЗА: „Романс кадета“, „Ніч на пустині“.

ПАН: „Присуд моря“ і „Смолоскип“.

ПАЛЯС: „Скандал батька“ і „Романс у Біярріц“.

ПАСАЖ: „Кохання на пустині“.

ПРОМІНЬ: „Любовниця гвардистів“ та „Сіти на мужів“.

СОНЦЕ: Через ферії нечинне.

СТИЛЕВЕ: „Життя і майбутність жінки“.

УТІХА: „В сітях зрадника“ і „Брехня Ніни Петрівної“.

ХІМЕРА: „Особиста секретарка“.

—o—

Закордонне радіо.

Неділя, 24. липня 1932.

Ляйпціґ (259,3) 12.00 Концерт симфонічної орхестри. 18.00 Комедія. **Гільверзум** (296,1) 14.40—16.10, 16.50—20.55, 21.45 Концерт. **Мілян** (331,4) 20.30 Опера. **Штрасбург** (345,2) 11.30—19.30 Концерт радіоорхестри. **Штутгарт** (360,6) 16.00 Популярний концерт. 21.00 Радіокабарет. **Гельзінгфорс** (368,1) 18.30, 20.10 Концерт. **Букарешт** (394,2) 19.40 Опера. **Београд** (430,4) 16.00 Циганська музика. **Рим** (441,2) 12.30—14.00 Легка музика. **Прага** (488,6- 16.00—17.30 Військова музика. **Брюселя** (509,3) 21.00 Симфонічний концерт. **Відень** (517,2) 9.50, 12.00 Концерт. 15.30 Смичковий квартет. 17.00 Популярний концерт. **Мінхен** (532,9) 15.35 Популярна музика. 17.05 Опера. **Будапешт** (550,5) 11.15 Концерт. **Харків** (937,5) 11.00, 15.15, 20.00 Концерт. 16.40, 24.00 Грам. плити. **Ленінград** (1000) 20.00 Концерт. **Кенігсвустергавзен** (1634,9) 12.00, 20.00 Концерт. 20.50 Трансмісія з Берліна. **Париж** (1724,1) 13.00, 16.00, 18.00 Грам. плити. 20.30 Легка музика.

Понеділок, 25. липня 1932.

Ляйпціґ (259,3) 21.30 Концерт. **Гільверзум** (296,1) 11.40, 16.40 Легка музика. **Мілян** (331,4) 17.00—18.00 Легка музика. **Штрасбург** (345,2) 19.45—21.00 Танкова музика. **Штутгарт** (360,6) 12.00 Серенада. 17.00 Концерт. **Гельзінгфорс** (368,1) 18.15 Скрипці. **Букарешт** (394,2) 20.00 Камеральна музика. **Берлін** (419) 20.30 Симфонія. **Стокгольм** (435,4) 22.00—22.40 Оперові арії. **Рим** (441,2) 20.45 Опера. **Брюселя** (509,3) 21.00 Концерт. **Відень** (517,2) 20.30 Концерт. **Мінхен** (532,9) 16.05, 17.00 Концерт. **Будапешт** (550,5) 15.15, 16.10, 21.00 Концерт. **Кенігсвустергавзен** (1634,9) 16.30 Концерт солістів.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Неділя, 24. липня 1932.

11.58 Час. 12.10—16.05, 16.45—18.20, 20.00—21.50, 22.00—23.30 Трансмісія з Варшави. 16.05 Грам. плити і „Сільва рерум“. 18.20 Танкова музика. 19.15 Всячина. 19.30 Програма на слідуючий день. 19.35 Значіння літниськ. 19.50 Грам. плити. 21.50 Спортові вісті.

Понеділок, 25. липня 1932.

11.58 Час. 12.10 Пресові вісти. 12.20, 12.45, 15.10 Грам. плити. 12.40 Метеор. комунікат. 15.00 Господ. комунікат. 15.40 Слуховище для дітей. 15.52 Грам. плити і „Сільва рерум“. 16.40—18.00, 20.00—23.30 Трансмісії з Варшави. 18.00 Відчит з Кракова. 18.20 Легка музика. 19.15 Всячина. 19.30 Програма на слідуючий день. 19.35 Пресовий комунікат. 19.45 Психольогія нинішньої Німеччини.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

У реколекційнім домі ОО. Єзуїтів у Львові, вул. Дунін Борковських ч. 11 відбудуться реколекції для гр.-кат. священиків в українській мові. І. серія початок 8. серпня год. 19., закінчення 12. серпня рано. II. серія початок 5. вересня год. 19., закінчення 9. вересня рано. III. серія початок 10. жовтня год. 19., закінчення 14. жовтня рано. Зголошення завчасу належить слати на руки О. Настоятеля реколекційного дому. 103 1-1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ПОДАННЯ до інтернату Ф-і Малої Семинарії в Рогатині приймають до 25. серпня. — **Ректорат.** 54 2-2

ШУКАЮ спільника з готівкою 4.000 долярів до викінчення дво-поверхової камениці, евентуально продам невикінчений будинок. Добре опроцентовання вложеного капіталу і його безпека певне. Зголошення під „Личаковяник“ до адм. „Діла“. 1-1

ВОДНИЙ млин, 2 морги ставу, поле і сіножать, мурована хата, господарські будинки, коло Львова, станція в місці. 3.500 долярів. Ігнат, Львів, Курковa 14. 105 1-1

УЧИТЕЛЬ на постійній державній посаді (вищі студії недокінчені), літ 25, брюнет, пристійний, оженитьсяз чесною і пристійною жінкою до 21 літ із середньою освітою, шатенкою, росту середнього або високого, на державній посаді або віном 1500 долярів. Зголошення зі знимкою слати до дня 5. VIII. ц. р. до редакції під „Лагідний“. 1-1

РОВЕРИ „Łucznik“ фабрично нові продає по зол. 140. „Autosport“ Львів, Словацького. Замовлення з провінції з надісланням задатку 20 зол. — відворотно. 1-1

ОДНОПОВЕРХОВА каменниця, комірне 3.600, ціна 26.000 зол. Ігнат, Куркова 14.

УНЕВАЖНЮЮ згублену книжку ч. 28 П. К. У., Самбір. Василь Розгін, Погоня. 104 1-1

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

1 доляра за кожну живу знайдену **блощицю** після переведення десинфекції газовою свічкою виплатимо негайно. Замовлення на свічки і десинфекцію приймає **Fumigatore-Cimex** ЛЬВІВ, КОСЦЮШКА 3. ТЕЛ. 107-58.

СЬОГОДНІ РОЗПОЧАЛА
Del-Ka
ВЕЛИКУ ПОСЕЗОНОВУ ВИПРОДАЖУ
взуття та панчохи вже за безцін.
ДІСТАТИ МОЖНА У ВСІХ ФІЛІЯХ.

МИКОЛА МИТИЄ-МЕЛЬНИК
КРІЗЬ ДИМ І ЗГАР
Ціна 50 сот., з почтовою перес. 70 сот.

ЕВГЕН ЧИКАЛЕНКО
Спогади I. II. і III. часть
Ціна 6·— золотих — без пересилки

МИХАЙЛО ВОЗНЯК
ІВ. БЕЛЕЙ І ОЛ. КОНИСЬКИЙ
До звязків Галичини з Наддніпрянщиною. — Ціна 50 сот., з почт. пересилкою 70 сот.

ШЕВЧЕНКО і КНЯЖНА РЕПНІНА
Ціна 1·50 зол., на почт. перес. 30 сот.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Вид. Спілки „Діло“. Львів, Ринок 10.